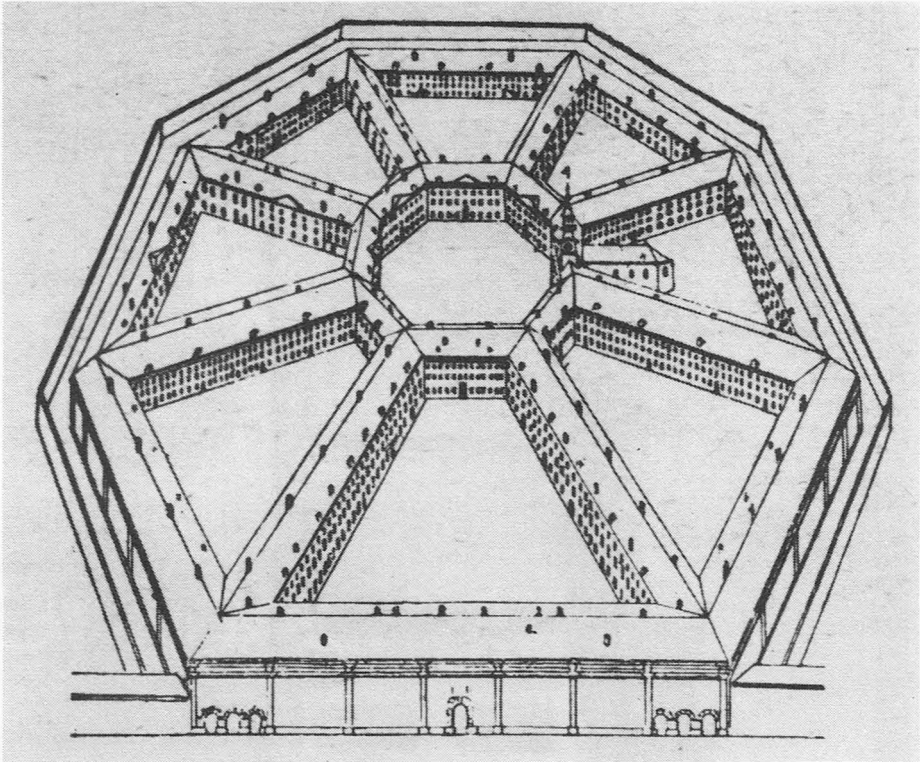

INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE - FICHE NR. 140

Op 12 november 1899 stelde Louis Stroobant in de rubriek “Burgerlijke gebouwen - Coupure Nr. 229 - XVIIIe eeuw”, in het Frans een fiche op over

HET RASPHUIS

Deze strafinrichting geniet een algemene beroemdheid omdat ze erkend wordt als de bakermat van de penitentiaire wetenschap.

Ze bestaat uit een groot achthoekig gebouw met een oppervlakte van 4 Ha. 349, met 8 trapezoidale binnenkoeren waarvan de kleine basis de 8 zijden vormen van een achthoekige centrale koer.

Het Rasphuis dat, op verschillende tijdstippen, meer dan 1200 gevangenen bevatte, werd opgericht bij patentbrieven van Maria-Theresia van 27 januari 1772.

Het is het werk van de Burggraaf Vilain XIII, hoogbaljuw van Gent, die in 1771 van de Staten van Vlaanderen de opdracht kreeg een voorontwerp te maken van de bestrijding der landloperij. De plans werden gemaakt door

Ingang van het Rasphuis - Foto A.C.L. Nr. 25965.

de architect Malfaison, met de medewerking van Vilain XIII en van de Jezuietpater Klukman.

De eerste drie kwartieren werden gebouwd van 1772 tot 1773. De opening greep plaats in mei 1775. Tot de afwerking van de gebouwen werd slechts besloten de 2e september 1824 en uitgevoerd in 1827.

Twee in steen gekapte inscripties in de voorgevel herinneren aan de oprichting en de afwerking onder het Oostenrijks en Hollands regime. Zij komen voor in de *Description de la Maison de force à Gand*, door C.A. Le Normant (1828).

In tegenstelling met wat door de meeste auteurs aangenomen wordt, hebben wij ontdekt dat Vilain XIII het strafsysteem in het Rasphuis niet volledig uit de grond gestampt heeft. Hij heeft slechts, op een bredere basis, gereorganiseerd wat er bestond in het oud *Rasphuys* of *Tuchthuys*, gevestigd in het Geeraard Duivelsteen in 1617. Vanaf deze datum zijn de meeste elementen van het modern strafsysteem er in voege : gemeenschappelijke arbeid, dracht van gevangenskledij, afzondering gedurende de nacht, het aanleggen van een spaarduitje voor de opgesloten en bij hun vrijlating, enz. enz.

De benaming *Rasphuys* bleef lange tijd in voege voor deze gevangenis. Ze komt voort van de aard van het werk dat opgelegd werd aan de gevangenen en dat voornamelijk bestond uit het raspen van Indisch hout, Campêchehout en braziliehout, gebruikt bij het verven.

Cf. *Stadsarchieven* : reeks 533 bis; Tuchthuys 69, 74 en 75; Gevangnissen, 117 - *Staatsarchief te Gent* : Oudburg Nrs. 133 e.v. - Vilain XIII, *Mémoire sur les moyens de corriger les malfaiteurs*, en herdruk gemaakt in 1841 door de zorgen van Ch.Hipp.Vilain XIII. C.A. Le Normant, *Description de la Maison de force* (Gent, 1828). - Voisin, *Guide de Gand*. - Ch. Lucas, *Du système pénitentiaire en Europe et aux Etats Unis* (Parijs, 1830), vol. II. - L. Stroobant, *Le Rasphuys de Gand et la répression de la mendicité en Flandre du XVIe au XVIIIe siècle*. -

Het bovenstaand vignet werd ontleend aan de *Traité d'architecture* van Mr. L. Cloquet (t.IV, fig. 364); het cliché werd bereidwillig geleend door de uitgever Mr. Ch. Béranger te Parijs.